

Sygn. akt **IC 635/17**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR del. Tadeusz Bulanda	
Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Skolimowska	

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa **A. G.**

przeciwko **(...) S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę

I. Oddała powództwo;

II. Zasądza od A. G. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. 2717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu i nie obciąża powódki kosztami procesu w pozostałym zakresie.

Sygn. akt IC 635/17

UZASADNIENIE

W dniu 27 czerwca 2017 roku A. G. skierowała przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. pozew o zapłatę:

1) kwoty 78 744,63 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem nienależnego świadczenia pobranego przez pozwanego na skutek stosowania klauzul niedozwolonych, dotyczących waloryzacji z umowy z dnia 17 sierpnia 2007 roku o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, nr (...);

2) kwoty 7 403,22 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu pobranych przez pozwanego składek na ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

A. G. wniosła również o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu podniosła, że nie była informowana o wszystkich ryzykach związanych z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny waloryzowanym do CHF. Nie miała świadomości wszystkich kosztów związanych z jej zawarciem, wynikających z waloryzacji, opieranej na dowolnie tworzonej przez pozwanego „tabeli kursowej”. Stwierdziła, że zawierając umowę z przedsiębiorcą, występowała w charakterze konsumenta. Wskazała, że § 11 ust. 5 umowy zawiera klauzulę abuzywną (art. 385¹ § 1 k.c.) i nie jest nią związana. Oświadczyła, iż umowa kredytu waloryzowanego do waluty obcej – franka szwajcarskiego – przed 2011 rokiem, nie była umową kredytową w rozumieniu art. 69 ustawy Prawo bankowe, stanowiła umowę nienazwaną. Pozwany jako instytucja bankowa nie mógł skutecznie

zawrzeć przedmiotowej umowy. Powyższe okoliczności w ocenie powódki prowadzą do konkluzji, że umowa kredytu hipotecznego z 17 sierpnia 2007 roku jest umową nieważną (art. 58 k.c.). Dodała, że nieważność materialną należy łączyć z treścią umowy, która stoi w sprzeczności z art. 69 Prawa Bankowego oraz zasadami współzycia społecznego, zaś nieważność formalną należy łączyć z brakiem możliwości zawarcia umowy nienazwanej przez bank z konsumentem. A. G. podała, że nie miała innej możliwości uzyskania finansowania zakupu nieruchomości poza zaproponowanym przez pozwanego kredytem waloryzowanym. Biorąc pod uwagę brak informacji o szeregu kwestii związanych z zawartą umową i brak wpływu na samą treść kontraktu rola powódki została ograniczona do akceptacji umowy lub rezygnacji z jej zawarcia. W ocenie powódki działanie pozwanego polegało na wyzyskaniu jej niedoświadczenia i przymusowego położenia (art. 388 § 1 k.c.). Powódka wskazywała także na nadzwyczajną zmianę stosunków (art. 357¹ k.c.), wynikającą z braku możliwości przewidzenia znacznych zmian kursu waluty obcej, prowadzącą do nadmiernego uprzywilejowania pozwanego. Dochodzona przez powódkę kwota ponad 78 000 złotych stanowiła różnicę pomiędzy wpłatami dokonanymi dotychczas przez powódkę z sumą, którą powinna zapłacić w oparciu o warunki wyjściowe kredytu (marżę pozwanego oraz LIBOR 3M dla franka szwajcarskiego). A. G. oświadczyła, że umowna klauzula ubezpieczenia niskiego wkładu (§ 3 ust. 3 umowy) była bezprawna gdyż przerzucała na nią ryzyko banku związane z zawarciem umowy kredytowej (pozew – k. 2-13).

Pozwany podniósł na wstępie zarzut przedawnienia roszczeń wymagalnych dawniej niż trzy lata przed wniesieniem pozwu, a nadto wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany zakwestionował twierdzenia o nieważności umowy kredytu, abuzowości klauzul zawartych w umowie kredytu, w szczególności dotyczących ustalania przez banku kursu wymiany waluty we własnej tabeli kursowej. Podał, że wolą stron umowy było zawarcie umowy kredytu waloryzowanego kursem CHF. Podkreślił, że kurs CHF wyznaczany był w oparciu o obiektywne czynniki. Spłata kredytu odbywała się według konkretnych zasad, a powódka dokonywała spłaty przy zastosowaniu określonego sposobu przeliczeń, który został skonkretyzowany w momencie spłaty. Powódka nie działała pod przymusem w zakresie zawarcia umowy, jak i w zakresie spłaty kredytu. Pozwany zaznaczył, że miała realny wybór pomiędzy kredytem złotówkowym a kredytem waloryzowanym kursem CHF i była informowana o ryzyku związanym z zaciągnięciem drugiego z wymienionych rodzajów kredytu. Wybrana opcja okazała się jednak dla powódki mniej opłacalna niż to przewidywała, ze względu na niezależny od banku znaczny wzrost kursu CHF. Pozwany stwierdził, że spełnienie żądań powódki postawiłoby ją w sytuacji nienależnego uprzywilejowania względem banku oraz innych kredytobiorców. Powódka uzyskałaby uprzywilejowaną pozycję względem kredytobiorców, którzy zaciągnęli kredyt nie waloryzowany kursem waluty obcej. Podniósł, że klauzula dotycząca ubezpieczenia niskiego wkładu własnego została wprowadzona do umowy ponieważ powódka nie posiadała własnych środków wymaganych przez bank przy udzieleniu kredytu. Bez dodatkowego zabezpieczenia bank uznałby kredyt za zbyt ryzykowny (odpowiedź na pozew – k. 55-156).

Na dalszym etapie postępowania strony podtrzymały swe stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 2 sierpnia 2007 roku A. G. (poprzednio W.) złożyła do (...) Banku S.A. (aktualna nazwa (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) w wysokości 427 573 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego z rynku pierwotnego. A. G. złożyła również wniosek o objęcie jej Generalną Umową (...) niskiego wkładu w kredytach i pożyczkach, zawartą przez (...) S.A. w (...) Bank S.A. w W..

A. G. rozeznała w 2007 r. warunki kredytów hipotecznych oferowanych ówczesnie przez banki.

(...) Banku S.A. banku przedstawił A. G. ofertę kredytu złotowego, jednakże wybrała ona kredyt waloryzowany walutą obcą, bowiem zdolność kredytowa dla kredytu złotówkowego niewaloryzowanego nie pozwalała jej na uzyskanie finansowania w wysokości adekwatnej do planów mieszkaniowych.

W dniu 9 sierpnia 2007 roku (...) Bank S.A. wydał na rzecz A. G. decyzję kredytową o udzieleniu kredytu w kwocie 427 573 złotych, waloryzowanego CHF, na finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od dewelopera lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w segmencie (...) w W. przy ulicy (...). Pozytywna decyzja dotyczyła również ubezpieczenia niskiego wkładu własnego Kredytu w (...) S.A. na 36-miesięczny okres ubezpieczenia.

W dniu 17 sierpnia 2007 roku A. G. zawarła z (...) Bankiem S.A. w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF.

Na mocy ww. umowy bank udzielił A. G. kredytu na finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od dewelopera lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w segmencie (...) w W. przy ulicy (...), w kwocie 427 573 złotych, waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (§ 1 ust. 1, 1A, 2 i 3), która miała zostać spłacona w ciągu 360 miesięcy, tj. do 10 września 2037 roku (§ 1 ust. 4). W § 1 ust. 3A umowy określono dla celów informacyjnych, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 8 sierpnia 2007 roku według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 191 282,15 CHF.

Kredyt oprocentowano według zmiennej stopy procentowej, ustalonej na dzień wydania decyzji kredytowej jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 30 lipca 2007 roku powiększona o stałą marżę Banku w wysokości 1% (§ 10 ust. 1 i 2).

W § 3 ust. 3 umowy strony postanowiły, że na okres 36 miesięcy kredyt objęty będzie ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego, udzielonym przez (...) S.A., z tytułu czego bank pobierze od kredytobiorcy koszt ubezpieczenia stanowiący 3,5% niepokrytego przez kredytobiorcę wymaganego wkładu własnego, tj. kwotę 2 993,01 złotych. Umowa ubezpieczenia miała zostać automatycznie przedłużona jeżeli z upływem 36-miesięcznego okresu nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani nie wystąpi inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia.

A. G. zobowiązała się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat wyrażonym w CHF (§ 11 ust. 1 i 2 umowy).

W § 11 ust. 5 umowy postanowiono, że raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50.

W umowie uzgodniono, że spłata kapitału o odsetek nastąpi na podstawie upoważnienia wystawionego bankowi do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku bankowego kredytobiorcy (§ 12 umowy).

A. G. oświadczyła, że została dokładnie zapoznana z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptowała. Oświadczyła także, iż jest świadoma, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (§ 29 ust. 1 umowy).

Kredyt został uruchomiony w dniu 22 sierpnia 2007 roku poprzez wypłatę I transzy. Ostatnia transza została wypłacona w 2009 roku.

Ubezpieczenie niskiego wkładu kredytu było przedłużane, gdyż A. G. nie spłaciła pełnej kwoty wkładu własnego wymaganej przez bank. Z tego tytułu uiściła na rzecz banku kwotę 7 403,22 złotych (umowa kredytu – k. 29-33, umowa przelewu wiarygodności – k. 33v-34v, informacje o przedłużeniu ubezpieczenia – k. 35, 36, duplikat potwierdzenia wykonania przelewu – k. 37, elektroniczne zestawienie operacji – k. 38, elektroniczne zestawienie operacji – k. 39-41v, wnioski o udzielenie kredytu – k. 170-178, wnioski o wypłatę transzy – k. 179-180, decyzja kredytowa nr (...) – k. 181-182, kopia potwierdzenia realizacji przelewu – k. 183, kopia zaświadczenia o zatrudnieniu – k. 184, wniosek o aneks – k. 185, aneks do umowy kredytu – k. 186-186v, kopia regulaminu – k. 187-191v, płyta CD – k. 157, dowód z przesłuchania powódki – k. 468-471).

(...) ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz dodaniu do średnich kursów ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego.

Dokonując transakcji walutowych z klientami, związanymi z uruchomieniem i spłatą kredytu waloryzowanego walutą obcą, bank dokonuje równoległych transakcji na tynku międzybankowym (zeznania świadka M. D. – k. 454-462, „Raport dotyczący spreadów” sporządzony przez UOKiK – k. 218-224, „Tabela kursowa (...) – metodyka oraz analiza porównawcza autorstwa A. R. – k. 225-249, pismo z dnia 13 kwietnia 2015 r. – k. 250-259).

Z dniem 1 kwietnia 2009 roku zmianie uległy postanowienia Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach kredytów mieszkaniowych (...), stanowiącego integralną część umowy pożyczki nr (...) z 17 sierpnia 2007 roku. Zmiany polegały m.in. na wprowadzeniu do ww. Regulaminu w rozdziale III definicji spreadu walutowego i tabeli kursowej oraz zasad i przesłanek wyznaczania kursów walutowych i spreadu, ujętych w tabelach kursowych banku. Dodatkowo z dniem 1 lipca 2009 roku bank umożliwił kredytobiorcy w ramach (...) spłatę kredytu w walucie waloryzacji, poprzez zawarcie aneksu (pisma okólne z 20 kwietnia 2009 roku, 30 czerwca 2009 roku, 25 sierpnia 2009 roku wraz z załącznikami – k. 192-209).

Pismem z 20 kwietnia 2017 roku A. G., działając przez profesjonalnego pełnomocnika, w trybie reklamacji wezwała (...) S.A. w W. do usunięcia z umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) zapisów § 1 ust. 3, § 1 ust. 3A i § 10 ust. 5 oraz uznania, że umowa od momentu jej zawarcia stanowi umowę kredytu udzielonego w walucie polskiej wraz z określeniem stawki oprocentowania w oparciu o wskazania LIBOR + marża (reklamacja – k. 42-43v, pełnomocnictwo – k. 44). Bank odmówił temu żądaniu; stwierdził, że umowa została zawarta w ramach swobodnego wyboru, w szczególności na podstawie art. 353¹ k.c., a mechanizm waloryzacji i zasad spłaty kredytu jest zgodny z prawem (pismo (...) z 10.05.2017 z informacją o możliwości odwołania – k. 45-46).

Podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie stanowiły wskazane dowodowy z dokumentów, które Sąd uznał za wiarygodne a które nie były kwestionowane przez strony. Sąd wziął pod uwagę także dowód z zeznań świadka i przesłuchania powódki.

Sąd postanowił oddalić wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z przyczyn przedstawionych w części uzasadnienia obejmującej rozważania prawne.

Sąd wziął pod uwagę materiał dowodowy w postaci „Raportu dotyczącego spreadów” sporządzonego przez UOKiK (k. 218-224) i „Tabela kursowa (...) – metodyka oraz analiza porównawcza” autorstwa A. R. (k. 225-249) w zakresie, w jakim opisują sposób tworzenia tabel kursowych w (...) S.A. i pokrywają się z zeznaniami świadka M. D.. Sąd natomiast pominął ten materiał w zakresie obejmującym opinie ekonomiczne i prawne oraz analizę porównawczą sporządzoną przez autorów opracowań, bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Opinie ekonomiczno-prawne zawarte w opracowaniach stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej ich autorów i noszą pozór opinii biegłych, jednak ze względu na powstanie tych opracowań poza niniejszym procesem nie podlegają rygorom właściwym dla opinii biegłych (wymóg bezstronności biegłego, złożenia przyrzeczenia, możliwość weryfikacji opinii poprzez opinię uzupełniającą lub ustne wyjaśnienia).

Sąd pominął materiał w postaci następujących opracowań i pism:

- a) „Opinia prawna dotycząca wybranych problemów związanych z umowami o kredyty denominowane lub indeksowane do waluty obcej (sporządzona dla (...) Banków (...))” autorstwa Z. O. i Z. K. (k. 210-217v),
- b) „Informacja w zakresie skutków projektu ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki. Wpływ na instytucje kredytowe” (k. 260-275v),

- c) „Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu” (k. 276-279),
- d) artykuły prasowe dotyczące kredytów walutowych (k. 283-288, 365-367),
- e) „Prawna i ekonomiczna analiza klauzuli ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w umowach o kredyt hipoteczny” (k. 289-306),
- f) pismo (...) Banków (...) do Rzecznika Finansowego z 16 czerwca 2016 r. (k. 307-315v),
- g) stanowisko prezesa (...) Banków (...) z dnia 16 czerwca 2016 r. (k. 356-364v)

– bowiem przyjęcie tego materiału za podstawę ustaleń faktycznych stanowiłoby naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. (jw.).

Sąd pominął materiał w postaci zestawienia kursów walutowych (k. 280), sprawozdania finansowego wg MSSF za 2007 rok (k. 368-410), sprawozdania zarządu z działalności (...) Banku S.A. w 2007 roku (k. 411-432), uwagi Sądu Najwyższego do projektu ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki (k. 281-282) – jako niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Brak jest podstaw do uznania, iż umowa zawarta przez powódkę z pozwanym jest nieważna, bowiem nie jest ona ani sprzeczna z ustawą, ani z zasadami współżycia społecznego. Sankcja nieważności umowy nie wynika też z innych przyczyn wskazanych ustawą.

Wobec żądania zapłaty kwoty określonej w petitum pozwu, brak jest podstaw do powoływania się w niniejszym postępowaniu na regulację zawartą w art. 357¹ § 1 k.c., bowiem nie stanowi ona podstawy żądania zapłaty, lecz żądania ukształtowania stosunku prawnego. Bezpodstawne jest także powoływanie się na zawarcie przedmiotowej umowy w warunkach wyzysku, o czym niżej.

Powódka dopatrywała się nieważności umowy wskazując, iż narusza ona przepis art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe, którego brzmienie w dniu zawarcia umowy wykluczało zawarcie przez bank umowy kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego, obowiązującym w dniu zawarcia umowy, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (ust. 1). Umowa kredytu powinna m. in. określać kwotę kredytu i jego walutę, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany (ust. 2 pkt 2 i 5).

Umowa nr (...) o kredyt hipoteczny z dnia 17 sierpnia 2007 roku zawiera elementy pozostające w zgodzie ww. przepisami i tym samym nie jest ona obarczona wadą nieważności czynności prawnej z uwagi na sprzeczność z prawem. Umowa precyzyjnie wskazuje kapitał główny, jego walutę, terminy spłaty. Zasady oprocentowania zmiennego ustalone umową spełniają podstawowe kryteria wyznaczone przez art. 69 ust. 2 pkt 5 prawa bankowego; wskazane zostały w § 1 ust 8 umowy oraz § 10 umowy. Powołane zapisy umowne nie kłócą się z elastyczną formułą ww. regulacji ustawowej i są dopuszczalne w świetle zasady swobody umów. Odniesienie się stron w umowie do czynników zewnętrznych, pozaumownych, mających motywować zmianę oprocentowania, jest dopuszczalne i nie uzasadnia stwierdzenia nieważności ipso iure, szczególnie jeżeli racją takiego rozwiązania umownego jest

konieczność dopasowania świadczeń wynikających z umowy do zewnętrznych realiów ekonomicznych, co stanowi o ekonomicznym sensie samej zawartej przez strony umowy kredytu denominowanego.

W dacie zawarcia między stronami umowy kredytu obowiązywał art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. Chodzi tu o miernik inny niż ten pieniądz, na który zobowiązanie opiewa. Miernikiem tym może być zatem inna waluta (M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-44911. Warszawa, 2016). W świetle ww. przepisu waloryzacja wartością CHF kredytu zaciągniętego przez powódkę nie może być uznana za sprzeczna z prawem.

Umowa nie jest również nieważna z uwagi na brak sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Sprzeczność taka musiałaby istnieć w chwili zawierania umowy. Tymczasem jak wskazała sama powódka w chwili przyznania kredytu zdecydowała się na instrument finansowy waloryzowany kursem franka szwajcarskiego, ponieważ miała wówczas wyższą zdolność kredytową i zadowalającą wysokość rat. W początkowym okresie obowiązywania umowy była ona korzystna dla powódki. Wysokość świadczeń pieniężnych uiszczanych przez kredytobiorcę na rzecz banku była niewątpliwie satysfakcjonująco niska. W chwili zawierania umowy, ten rodzaj kredytu, stanowił dla A. G. korzystną ofertę rynkową. Podkreślić także należy, że powódka oświadczyła, iż zdaje sobie sprawę z możliwego do wystąpienia ryzyka kursowego (§ 29 umowy).

Chybiony jest argument oparty na instytucji wyzysku. Zgodnie z art. 388 k.c. jeżeli jedna ze stron, wyzyskując przymusowe położenie, niedołość lub niedoświadczenie drugiej strony, w zamian za swoje świadczenie przyjmuje albo zastrzega dla siebie lub dla osoby trzeciej świadczenie, którego wartość w chwili zawarcia umowy przewyższa w rażąco stopniu wartość jej własnego świadczenia, druga strona może żądać zmniejszenia swego świadczenia lub zwiększenia należnego jej świadczenia, a w wypadku gdy jedno i drugie byłoby nadmiernie utrudnione, może ona żądać unieważnienia umowy (§ 1). Uprawnienia powyższe wygasają z upływem lat dwóch od dnia zawarcia umowy (§ 2).

Termin 2-letni określony w ww. przepisie jest terminem zawitym, który Sąd bierze pod uwagę z urzędu. Instytucja wyzysku nie może być on podstawą żądania pozwu, skoro umowa kredytu została zawarta w dniu 17 sierpnia 2007 roku, zaś pozew został złożony w dniu 27 czerwca 2017 roku, a więc po niepełna 10 latach od zawarcia umowy.

Niezależnie od powyższego brak jest jakichkolwiek podstaw do uznania, że w chwili zawarcia umowy kredytu powódkę cechowało przymusowe położenie, niedołość lub niedoświadczenie.

Okoliczności sprawy nie pozwalają uznać też, iżby pozwany w zamian za swoje świadczenie przyjął albo zastrzegł dla siebie lub dla osoby trzeciej świadczenie, którego wartość w chwili zawarcia umowy przewyższa w rażąco stopniu wartość jego własnego świadczenia. Motywem złożenia pozwu są skutki znacznego wzrostu kursu waluty obcej, co spowodowało wzrost pozostającego do spłaty kapitału kredytu wyrażonego w walucie polskiej. Motywy złożenia pozwu opierają się zatem na okolicznościach zaistniałych po zawarciu umowy kredytu, a nie istniejących w momencie podpisania umowy z pozwanym. Nadto powódka nie wykazała, iżby pozwany zawarł z powódką umowę kredytu waloryzowanego walutą obcą mając świadomość realności groźny znacznego wzrostu kursu waluty i w zamiarze pokrzywdzenia A. G.. Powódka nie wykazała też, iżby znaczny wzrost kursu waluty przyniósł pozwanemu korzyść rażąco przewyższającą korzyści uzyskane przez powódkę na skutek zawarcia przedmiotowej umowy kredytu.

Brak jest podstaw do powoływania się w tej sprawie na regulację zawartą w art. 357¹ k.c., zgodnie z którym jeżeli z powodu nadzwyczajnej zmiany stosunków spełnienie świadczenia byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami albo groziłoby jednej ze stron rażąco stratą, czego strony nie przewidywały przy zawarciu umowy, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, oznaczyć sposób wykonania zobowiązania, wysokość świadczenia lub nawet orzec o rozwiązaniu umowy. Rozwiązując umowę sąd może w miarę potrzeby orzec o rozliczeniach stron, kierując się zasadami określonymi w zdaniu poprzedzającym.

W razie spełnienia wszystkich przesłanek określonych w przytoczonym przepisie każda ze stron zobowiązania może wytoczyć powództwo (główne lub wzajemne) przeciwko drugiej stronie o zmianę zobowiązania lub jego rozwiązanie (w praktyce uczyni to strona, na korzyść której będzie działało orzeczenie). Jest to powództwo o ukształtowanie; uwzględniający je wyrok ma charakter konstytutywny (komentarz do art. 357¹ k.c. - E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 8, Warszawa 2017 oraz przytoczone tam poglądy orzecznictwa i doktryny). Powódka tymczasem nie dochodzi w niniejszej sprawie zmiany stosunku zobowiązaniowego łączącego ją z pozwanym, lecz domaga się zapłaty, motywując to żądanie przekonaniem o nieważności umowy. Omawiana podstawa prawna jest zatem irrelevantna dla żądania pozwu.

A. G. zgłoszone roszczenie opierała także się na zarzucie, iż umowa jest nieważna ze względu na postanowienie umowne zawarte w § 11 ust. 5 umowy.

Problematykę abuzywności postanowień umownych reguluje art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z § 2 powołanego przepisu wynika, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. W § 3 tego przepisu zdefiniowano niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy jako te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie z § 4 powołanego przepisu ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Pozwany powołując się na negocjacje postanowień umownych nie wykazał, by zapis § 11 ust. 5 był uzgadniany między stronami.

Gdy chodzi o postanowienie umowne nakazujące spłatę raty kapitałowo-odsetkowej wg kursy PLN/CHF ustalonego w tabeli kursowej banku, to przyjąć trzeba, że jest to postanowienie abuzywne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Takie rozwiązanie, jak zastosowane w § 11 ust. 5 przedmiotowej umowy, skutkuje pozbawieniem konsumenta wpływu na sposób ustalania kursu franka szwajcarskiego, wedle którego ma nastąpić spłata raty. Abuzywność tego postanowienia umownego została stwierdzona w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z dnia 27 grudnia 2010 roku, sygn. akt XVII AmC 1531/09, zgodnie z którym zostało uznane za niedozwolone postanowienie wzorca umowy o treści „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. W myśl art. 479⁽⁴³⁾ wyrok ten ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wpis postanowienia wzorca umownego do rejestru nastąpił pod numerem 5743 w dniu 5 maja 2014 r.).

W § 11 ust. 5 umowy, którą zawarła powódka postanowiono, że „Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Zachodzi zatem tożsamość tego postanowienia umownego z postanowieniem objętym wyrokiem w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09. W ocenie Sądu konieczność respektowania rozszerzonej prawomocności wyroku SOKiK wyklucza w niniejszym postępowaniu ponowną analizę, czy omawiana klauzula zawarta w § 11 ust. 5 umowy z 17 sierpnia 2008 r., zawartej z (...) Bankiem S.A. przez A. G., stanowi postanowienie abuzywne. Sąd orzekający w tej sprawie nie tylko jest związany mocą wyroku wydanego przez SOKiK, lecz nadto podziela argumentację przedstawioną w uzasadnieniu tego orzeczenia, iż „...kwestionowane w pozwie postanowienie umowne daje Bankowi możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie jest możliwe. Znamienne bowiem, że czynniki obiektywne, a zatem sprawdzalne z punktu widzenia konsumenta, jak w szczególności wysokość rynkowych kursów

wymiany CHF, tylko częściowo wpływają na ostateczny koszt kredytu ponoszony przez konsumenta. Kurs sprzedaży waluty obcej określony w tabeli kursowej Banku zawiera bowiem marżę kupna lub sprzedaży, która to wartość jest zależna wyłącznie od woli Banku. W ocenie Sądu, taka regulacja stanowi o naruszeniu przez Bank dobrych obyczajów. Te nakazują bowiem, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy były możliwe do przewidzenia”.

A. G. zawarła umowę z dnia 17 sierpnia 2007 roku na podstawie wzorca sporządzonego przez pozwanego bank, na którego treść nie miała wpływu. W tych okolicznościach uznać należy, że klauzula zawarta w § 11 ust. 5 ww. umowy nie wiąże powódki, jest ona jednak związana umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Umowa ta może być wykonywana mimo niezwiązania powoda niedozwoloną klauzulą, bowiem w miejsce niewiążącej powódkę klauzuli abuzywniej możliwe jest zastosowanie przepisów o charakterze dyspozytywnym. Podnieść wszak należy, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów.

Abuzywność przedmiotowej klauzuli, dającej bankowi możliwość jednostronnego kształtowania tabeli kursów waluty obcej na potrzeby obsługi kredytu, nie czyni umowy pożyczki hipotecznej nieważną, bowiem w świetle art. 58 § 1 i 2 k.c. a contrario umowa ta nie jest sprzeczna z ustawą i nie ma na celu obejścia ustawy, oraz nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Umowa zawarta przez powoda z (...) Bankiem S.A. nie sprzeciwia się przepisowi art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku ustawy Prawo bankowe, zaś umowna waloryzacja zobowiązana wyrażonego w złotych kursem CHF była dopuszczalna w dacie zawarcia umowy w świetle art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c.

Obecnie obowiązującym przepisem dyspozytywnym, który określa kursu wymiany waluty dla potrzeb wykonania zobowiązania wyrażonego w walucie obcej jest ten zawarty w art. 358 § 2 k.c. zgodnie z którym wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Przepis ten wszedł jednakże w życie w dniu 24 stycznia 2009 roku, co oznacza, iż nie mieć zastosowania w niniejszej sprawie, skoro abuzywna klauzula zawarta w § 11 ust. 5 umowy nie wiąże powódki od początku, tj. od 17 sierpnia 2007 roku.

W ocenie Sądu należy w tej sytuacji zastosować przez analogię, obowiązujący w dacie zawarcia umowy o kredyt hipoteczny, art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Zgodnie z tym przepisem jeżeli weksel wystawiono na walutę, która nie jest walutą miejsca płatności, sumę wekslową można zapłacić w walucie krajowej podług jej wartości w dniu płatności. Wartość waluty zagranicznej oznacza się podług zwyczajów miejsca płatności. W związku z tym, że art. 41 ust. 2 odnosi się do miejsca płatności, należy przyjąć, że właściwym kursem w Polsce będzie średni kurs waluty ustalany przez NBP (patrz: M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2013). Skoro zatem zawarta w § 11 ust. 5 umowy z 17 sierpnia 2007 klauzula jest abuzywna i nie wiąże A. G., to w świetle pozostałych postanowień tej umowy oraz w świetle ww. przytoczonego i omówionego przepisu prawa powszechnego, jakim jest prawo wekslowe, powódka mogła od początku spłacać raty kapitałowo-odsetkowe bezpośrednio w CHF, skoro w tej walucie został określony harmonogram spłaty oraz w PLN wg kursu średniego określonego przez NBP.

Powódka obliczyła dochodzoną kwotę jako różnicę pomiędzy sumą rat zapłaconych w walucie polskiej i sumą tych rat przy założeniu, że kredyt nie jest waloryzowany walutą obcą i oprocentowany wg stopy LIBOR 3M plus marża banku. Takie założenie jest sprzeczne z wolą stron umowy. Kluczową cechą przedmiotowej umowy jest waloryzacja kredytu zmieniająca się wartością CHF, w związku z czym bank oparł wysokość oprocentowania kredytu na stawce LIBOR dla CHF, a nie na stawce WIBOR właściwej dla międzybankowego rynku złotowego. Zaoferowany przez powódkę dowód z opinii biegłego nie mógł być uwzględniony, bowiem powódka określając tezę dowodową przyjęła założenie, że udzielony jej kredyt nie jest waloryzowany CHF i oprocentowany wg stawki LIBOR. Takie założenie jest sprzeczne z umową kredytu zawartego z pozwanym. W ocenie Sądu A. G. mogłaby dochodzić zapłaty jedynie nadwyżki pomiędzy zapłaconymi przez siebie ratami w złotych wg kursu z tabeli kursowej banku i ratami w złotych wg kursu średniego ustalanego przez NBP. Powódka jednak wysokości tak określonej kwoty nie wykazała i nie dochodziła.

Reasumując powyższe rozważania stwierdzić trzeba, że brak jest podstaw do ustalenia, iż przedmiotowa umowa jest nieważna nie tylko z powodu braku sprzeczności z prawem, obejścia prawa lub naruszenia zasad współżycia społecznego, a także z tej przyczyny, że zawiera postanowienie abuzywne, skoro postanowienie to może być zastąpione unormowaniem o charakterze dyspozytywnym, co umożliwi wykonanie umowy.

Bezpodstawne jest żądanie pozwu dotyczące zapłaty kwoty 7 403,22 złotych jako świadczenia nienależnego na poczet ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Sąd nie znajduje podstaw, aby uznać postanowienie umowy kredytu z dnia 17 sierpnia 2007 roku dotyczącej UNWW za sprzeczne z prawem lub niedozwolone. Pozwany bank wymagał dla udzielenia kredytu hipotecznego wniesienia przez powódkę wkładu własnego w określonej wysokości. Powódka zamiast uiścić wkład własny zdecydowała się na ubezpieczenie. Zawieranie umów ubezpieczenia dopuszczają przepisy prawa, w tym art. 805 i n. k.c. Nie można zatem uznać klauzuli UNWW za sprzeczną z prawem. Powódka dążąc do uzyskania kredytu w wysokości ponad 427 tysięcy złotych zgodziła się na pokrycie kilkuletnich kosztów UNWW w łącznej kwocie ponad 7 400 złotych, która stanowi około 0,17% kredytu. Oceniając sprawę zdroworozsądkowo nie można zatem uznać, iżby to postanowienie umowne było sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy powódki. Dodać trzeba, że skoro wkład własny wniesiony przez powódkę stanowiłby zabezpieczenie interesu banku, to nie można uznać za racjonalny argument, że jest niedozwolonym postanowieniem umownym postanowienie regulujące UNWW, również mające chronić interes banku.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu w punkcie II wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. A. G. przegrała sprawę w całości, jednakże Sąd uznał za sprawiedliwe obciążenie jej kosztami poniesionymi przez pozwanego jedynie w części, tj. w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika (2 700 złotych) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 złotych). Sąd podzielił argument powódki o abuzywności określonego postanowienia umownego. Podnieść też trzeba, że nierówna jest pozycja stron, z których jedna jest konsumentem, a druga przedsiębiorcą o znacznej pozycji finansowej. Podnieść wreszcie należy, że pozwany bank prowadzi szereg podobnych spraw dotyczących zobowiązań waloryzowanych kursem CHF, a zatem nakład pracy na dostosowanie stanowiska pozwanego do realiów konkretnej sprawy nie jest znaczny.